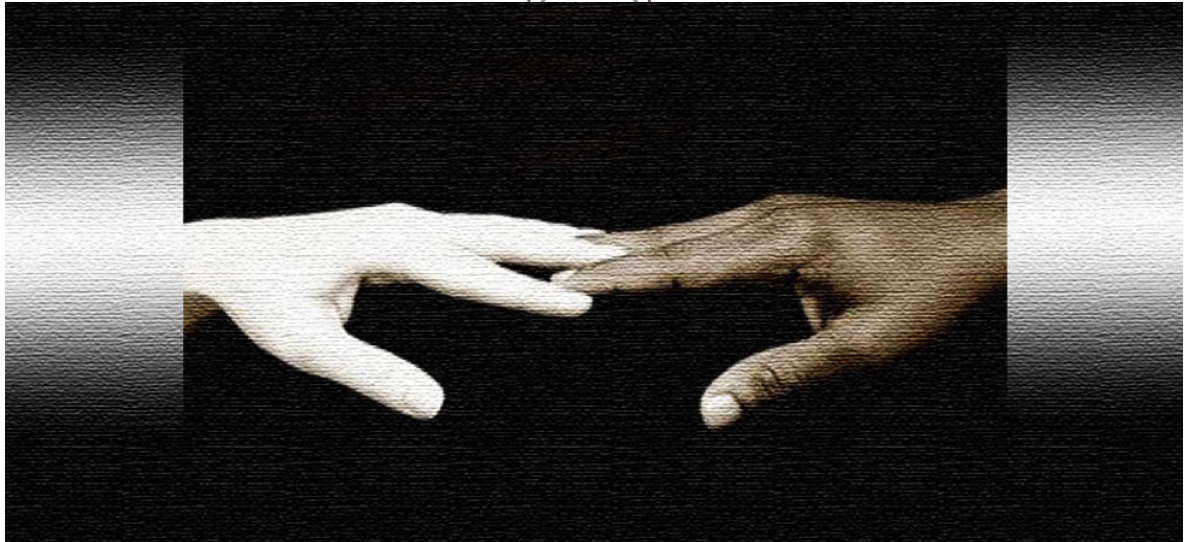
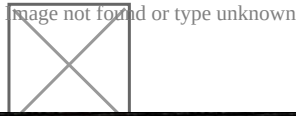

Ορθοδοξία και Παγκόσμια ημέρα κατά του Ρατσισμού

/ [Πεμπτούσια](#)

Ο ρατσισμός ή φυλετισμός είναι από εκείνα τα πολύ λίγα κοινωνικά ζητήματα για τα οποία δίνονται τόσο πολλές αφορμές ώστε να επανέρχονται συνεχώς στο προσκήνιο του δημόσιου διαλόγου. Στη σημερινή ημέρα η οποία θεσπίστηκε ως η παγκόσμια ημέρα κατά του ρατσισμού πληθαίνουν οι φωνές που εκφράζουν την αγωνία γι' αυτό το φαινόμενο, το οποίο παρά την συντελεσθείσα κοινωνική πρόοδο φαίνεται ότι «καλά κρατεί». Μέσα στις φωνές αυτές ακούγεται και η άποψη ότι η Εκκλησία πρέπει να πάρει θέση. Δεν είναι σπάνια και η κριτική ότι η Εκκλησία δεν παίρνει ξεκάθαρη θέση ή ακόμη και η κατηγορία ότι η Εκκλησία εμφανίζεται ανεκτική σε φαινόμενα φυλετικών διακρίσεων. Είναι όμως τα πράγματα έτσι;

Κάτι το οποίο πρέπει να καταστεί σαφές είναι ότι η Εκκλησία ιδιαίτερα για τα μείζονα θέματα αποφασίζει και δρα εν Συνόδω. Ορισμένες φορές τα μέλη της, κληρικοί και λαϊκοί μπορεί να παραβιάσουν εκούσια ή ακούσια τους κανόνες πίστεως και ζωής της Εκκλησίας. Η παραβίαση αυτή βαρύνει τον καθένα που την πράττει. Είναι άδικο και κυρίως αποπροσανατολιστικό να κρίνεται η Εκκλησία, το σώμα του Χριστού, με βάση τις αποσπασματικές παρεκκλίνουσες συμπεριφορές

ορισμένων από τα μέλη της. Έτσι αν θέλουμε να σχηματίσουμε άποψη ή να εκφράσουμε κρίση για την επίσημη θέση της Εκκλησίας σε σημαντικά ζητήματα όπως ο φυλετισμός εν προκειμένω, πρέπει να ανατρέχουμε στις Συνοδικές Της αποφάσεις και πράξεις.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία στο σημείο αυτό επέδειξε στην παγκόσμια ιστορία μία στάση καθαρή και συνάμα προφητική απέναντι στο ζήτημα του εθνοφυλετισμού. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα οσφρανόμενη τις επερχόμενες μεγάλες αναταραχές μεταξύ των ευρωπαϊκών και ιδιαίτερα των βαλκανικών εθνοτήτων συγκάλεσε το 1872 στην Κωνσταντινούπολη Αγία και Μεγάλη Σύνοδο. Αφορμή ήταν το αίτημα που τέθηκε από ορισμένες φυλετικές ομάδες για ίδρυση φυλετικών Εκκλησιών. Το κριτήριο για την ίδρυσή τους δεν θα ήταν πια η τοπικότητα, όπως προέβλεπε η κανονική εκκλησιαστική τάξη, αλλά η φυλετική καταγωγή η οποία θα απέκλειε από την εκκλησιαστική σύναξη κάθε μη ομόφυλο.

Το αίτημα αυτό απορρίφθηκε από την Ορθόδοξη Εκκλησία ως αντίθετο προς την πίστη, το βίωμά της και τους κανόνες της. Θεολόγοι επιστήμονες με ειδίκευση στο Κανονικό Δίκαιο έχουν αναλύσει σε βάθος και σε πλάτος όλα τα προβλήματα τα οποία ανακύπτουν για την διοίκηση της Εκκλησίας όταν σε έναν τόπο δεν υπάρχει ένας Επίσκοπος για όλους ανεξαιρέτως του Ορθοδόξους, ο οποίος θα αποτελεί σημείο αναφοράς και σύμβολο ενότητας, αλλά περισσότεροι εκ των οποίων ο καθένας φέρει ευθύνη μόνο για το ομόφυλό του ποίμνιο.

Ωστόσο το βαθύτερο κριτήριο καταδίκης του εθνοφυλετισμού από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο του 1872 ήταν πρώτιστα θεολογικό και ανθρωπολογικό και ύστερα διοικητικό. Όπως γράφει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος «*Ο εθνικισμός συνιστά μια διαίρεση, που καταστρατηγεί την ενότητα των ανθρώπων, ακριβώς γιατί προτάσσεται ο φυλετισμός σε βάρος της ενότητας του ανθρωπίνου γένους.*» Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο σε ενότητα και όχι σε διάσπαση. Η διάσπαση και η έχθρα μεταξύ των ανθρώπων είναι αποτέλεσμα της διάρρηξης των σχέσεων Θεού και ανθρώπου. Ο Χριστός στην αρχιερατική προσευχή παρακαλεί τον Θεό Πατέρα να ευδοκήσει στους ανθρώπους «...*ίνα πάντες εν ώσιν*» (Ιω. 17,21) και το Άγιο Πνεύμα καλεί κατά την Πεντηκοστή, την γενέθλιο ημέρα της Εκκλησίας «*πάντας εις ενότητα*» (Κοντάκιο Πεντηκοστής).

Κατά τον Γέροντα Σωφρόνιο Σαχάρωφ ο άνθρωπος βιώνοντας την οντολογική ενότητα του ανθρωπίνου γένους, τον «μυριοϋπόστατον πανάνθρωπον», ανάγεται στο βαθύτερο νόημα του Τριαδικού Δόγματος και κατανοεί εμπειρικά την ενότητα των τριών Υποστάσεων της Αγίας Τριάδος. Ο Γέρων Αιμιλιανός ο Σιμωνοπετρίτης ερμηνεύοντας τον Αββά Ησαΐα λέει ότι και η παραμικρή διατάραξις των

ανθρωπίνων σχέσεων συνιστά μία κατάσταση εντελώς αφύσικη για τον χριστιανό και ότι ο Θεός χάνεται από τα μάτια του ανθρώπου, όταν χαθεί ο πλησίον.

Στην πατερική παράδοση η ρίζα όλων των κακών και ιδιαίτερα της διάσπασης του ανθρώπινου γένους είναι η υπερηφάνεια η οποία εκφράζεται ως φιλαυτία. Στην ανθρώπινη ιστορία παρατηρούμε η φιλαυτία αυτή να εκφράζεται με όρους και τρόπους συλλογικούς, όταν άνθρωποι που ανήκουν στην ίδια φυλή θεωρούν εαυτούς ως ανώτερους και τους υπόλοιπους ως κατώτερους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως μας κατέδειξε στους νεώτερους χρόνους ο Γερμανός διανοούμενος Φίχτε, ο θεωρητικός του γερμανικού φυλετισμού, η τάση αυτή μπορεί να λάβει ηθικά, ιδεολογικά ακόμη και «ιεραποστολικά» χαρακτηριστικά. Τότε τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο επικίνδυνα και η ιστορία καθίσταται μάρτυρας εκατομμυρίων φόνων μίσους.

Η αγάπη και η τιμή προς την πατρίδα και την καταγωγή που ενισχύεται από την Εκκλησία δεν έχει σχέση με τον φυλετισμό και την μισαλλοδοξία. Αν το κατ'εξοχήν ηθικό και ανθρωπολογικό πρότυπο της Εκκλησίας είναι ο άγιος, τότε μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι όλοι οι Άγιοι είχαν μία πατρίδα, κανείς άγιος ωστόσο δεν υπήρξε ρατσιστής. Ο Μέγας Βασίλειος στην Θεία Λειτουργία κάνει λόγο για «Έθνος Άγιον», το οποίο είναι η Εκκλησία, το «έθνος» που περιλαμβάνει όλους τους αγίους με κεφαλή τον Μόνον Άγιον, τον Θεό. Πουθενά στα πατερικά κείμενα δεν υπάρχει κάποιο θεολογικό έρεισμα στο οποίο μπορεί να θεμελιωθεί η παραμικρή υπόνοια φυλετισμού.

Ως ζωντανό παράδειγμα οικουμενικότητας και κατάργησης του φυλετισμού ο Μητρ. Ναυπάκτου προβάλλει εύστοχα το Άγιον Όρος όπου για περισσότερο από 10 αιώνες συμβιώνουν αδελφικά άνθρωποι από όλον τον κόσμο. Εκεί, κάθε ξένος δεν θεωρείται ιερός μόνον υπό την έννοια του αρχαιοελληνικού θεσμού της φιλοξενίας, αλλά ως εικόνα της «απαραλλάχτου Εικόνας του Πατρός», του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Μέσα σε αυτό το πνεύμα μπορεί να γίνει κατανοητή η επίσημη καταδίκη του εθνοφυλετισμού ως αίρεση και ως σχίσμα από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθόδοξης Εκκλησίας το 1872.

Πηγές:

- Αρχιμ. Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου, *Λόγοι Ασκητικοί: Ερμηνεία στον Αββά Ησαΐα*, Αθήνα 2004.
- Αρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ, *Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστι, Έσσεξ Αγγλίας* 1992.
- Αρχιμ. Φιλαρέτου Σπανοπούλου, «*Η καταδίκη του εθνοφυλετισμού το 1872 από την Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και η αυτοανακήρυξη του*

αυτοκεφάλου της Ορθόδοξης Εκκλησίας της ΠΓΔΜ (1967)», <http://www.antibaro.gr/article/4415>.

- Γεωργίου Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική II, Θεσσαλονίκη 2008.
- Μητρ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, Η ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ 1872 ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΥΛΕΤΙΣΜΟ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ τ. 9 ΙΑΝ-ΜΑΡΤ 1994.
- Νικολάου Κόϊου, Αυτονομία και Ετερονομία στην Ηθική, Αθήνα 2005.
- Νικολάου Κόϊου, Εμπειρία και Θεολογία στον Γέροντα Σωφρόνιο, Ι.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2006.